

Hoofdpijnen Evaluatie IVP 2018-2022

Context

Het Integraal Veiligheidsplan 2018-2022 (IVP) is 12 december 2018 vastgesteld door de gemeenteraad van Hilversum. De hoofddoelstellingen zijn in de kern:

1. Het verhogen van het veiligheidsgevoel
2. Het verminderen van de overlast

De veiligheidspartners politie, OM en gemeente hebben zich afgelopen periode gericht op vijf prioriteiten:

1. Ondernijning
2. Jeugd en veiligheid
3. Drugsoverlast
4. Personen met verward gedrag
5. Verkeersveiligheid
6. Digitale veiligheid (toegevoegd in 2021)

De aanpak van deze prioriteiten moest bijdragen aan de twee hoofddoelstellingen 'het bereiken van minder overlast' en 'creëren van een groter veiligheidsgevoel'. In deze evaluatie kijken we of de doelstellingen zijn gehaald en of we lessen kunnen leren uit de afgelopen periode. De uitkomsten van deze evaluatie bieden een bijdrage aan het nieuw op te stellen Integraal Veiligheidsplan 2023-2026¹.

(Maatschappelijke) ontwikkelingen en bijsturing

In de afgelopen vier jaar zagen we diverse (maatschappelijke) ontwikkelingen, die zowel positief als negatief van invloed zijn geweest op de (cijfermatige) resultaten van het IVP. De belangrijkste staan hieronder toegelicht:

1. **Corona**
Doordat veel inwoners in de coronaperiode vanuit huis werkten, werd er meer overlast ervaren. Dit zien we terug in een toename van de meldingen (overlast van jeugd, van personen met verward gedrag of meldingen over de toen geldende maatregel van 1,5 meter). Een ander gevolg van deze coronaperiode is dat de BOA's belast waren met het handhaven van de coronamaatregelen, waardoor ze zich niet op andere prioriteiten konden richten.
2. **Schaarste politiecapaciteit**
Door schaarste aan menskracht bij de politie, kon niet aan ieder signaal of prioriteit de gewenste opvolging gegeven worden.
3. **Criminaliteit verandert**
Traditionele zichtbare criminaliteit (woninginbraken, zakkenrollen, straatroven) verschuift naar onzichtbare criminaliteit (ondernijning en digitale criminaliteit). We zagen dat corona deze ontwikkeling heeft versterkt. Digitale veiligheid is in 2021 toegevoegd als prioriteit aan het IVP. (In)zicht en grip krijgen op digitale criminaliteit is een belangrijk vak- en aandachtsgebied dat volop in ontwikkeling is.
4. **Sterke maatschappelijke dynamiek**
In de afgelopen periode zagen we naast de impact van de veranderende criminaliteit op de samenleving ook een toename van polarisatie in de samenleving. In de afgelopen jaren namen de demonstraties bij het Mediapark toe en maakten de tegenstellingen in de samenleving zichtbaar.

¹ Om de aanbevelingen van de evaluatie van het huidig IVP mee te kunnen nemen in het nieuwe IVP 2023-2026 is het IVP in 2022 geëvalueerd, gebruikmakend van de cijfers van 2021 (politiecijfers en monitoren), input van onze (veiligheids)partners en inwoners.

5. Oproep misstanden melden

Via gesprekken met melders en omwonenden en in communicatiecampagnes heeft de gemeente bij haar inwoners het belang van melding maken van overlast en misstanden onder de aandacht gebracht. Hierdoor is een toename te zien van meldingen met name gericht op overlast van jongeren en inwoners met verward gedrag. Als vaker melding wordt gemaakt van één incident, vertekent dit de meldingscijfers.

Verantwoording

Om zowel kwalitatief als kwantitatief inzicht te krijgen op de verschillende prioriteiten en behaalde resultaten van het IVP, is gebruik gemaakt van diverse onderzoeken. Zo gebruiken we de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor 2021², de Hilversum Monitor 2021³ en de politiecijfers van Bureau Regionale Veiligheidsstrategie (Bureau RVS) bij het in kaart brengen van de behaalde resultaten op de bovengenoemde zes prioriteiten van het IVP 2018-2022.

We kunnen zoveel mogelijk invloed proberen uit te oefenen op de cijfers door voorlichting, gesprekken, inzet van het bestuurlijk instrumentarium en onze (veiligheids)partners, maar veiligheid en daarmee het veiligheidsgevoel zijn niet te garanderen.

Evaluatie per prioriteit

1 Ondermijning

Bij ondermijning maakt de onderwereld gebruik van de diensten van de bovenwereld. Normen vervagen, veiligheid en leefbaarheid nemen af. De lokale én regionale ondermijningsaanpak (Gooi en Vechtstreek) richt zich op de rol van de horeca- en vastgoedbranche, zoals vastgelegd in het convenant met Midden Nederland.

De Hilversumse horeca en vastgoed zijn ook onderdeel geweest van een scan om ondermijning in kaart te brengen. Een bewustwordingscampagne heeft preventief aandacht gevestigd op signalen en risico's van ondermijning. Ondermijning is vaak moeilijk zichtbaar en herkenbaar. Om meldingen en meldingsbereidheid te vergroten is bewustwording en herkenning van signalen belangrijk.

Door aandacht voor ondermijning, versterking van intelligence en beter gebruik van instrumentarium hebben ketenpartners in totaal 45 **drugspanden** (2019-2021) kunnen sluiten op basis van drugs- en ondermijningsovertredingen. Dit waren uitsluitend drugspanden.

2 Jeugd en veiligheid

Preventie en vroegtijdig interveniëren zijn belangrijk pijlers om jeugd niet te laten afglijden in de criminaliteit. Hilversum kent nu nog twee overlastgevende jeugdgroepen. Eén jeugdgroep is afgelopen periode uiteengevallen.

Door samenwerking van zorg- en veiligheidspartijen bereiken we jongeren beter. Zo behoeden we jongeren voor ernstig middelengebruik of gaan hierover in gesprek. Bij de persoonsgerichte aanpak (PGA-jeugd) zijn zorg, werk, stage en scholing belangrijke aandachtspunten. Met middelbare scholen werken we goed samen mede door het veiligheidsconvenant dat we hebben afgesloten. De piek in overlastmeldingen (1.089) in 2020 is door corona en hogere meldingsbereidheid te verklaren.

3 Drugsoverlast

Drugshandel, -vervaardiging en -bezit zijn volgens politiecijfers afgenomen. In 2017 waren er 36 delicten, in 2021 waren dit 29. De meldingen bij de gemeente ('Meld een vermoeden') zijn hoger (49). Het percentage van bewoners dat aangeeft dat drugsgebruik voorkomt, is gedaald⁴. Bovendien

² Hoe veilig is Hilversum? Veiligheidsmonitor 2021 (IO research), onderdeel van de landelijke veiligheidsmonitor 2021 (CBS). Dit is een tweejaarlijkse monitor en wordt dus niet elk jaar ingezet. De laatste was 2021 en de volgende is 2023.

³ Monitor Hilversum 2021, peiling december 2021- februari 2022, IO research, jaarlijkse monitor.

⁴ Hoe veilig is Hilversum? Veiligheidsmonitor 2021 (IO research), onderdeel van de landelijke veiligheidsmonitor 2021 (CBS), p25

geeft 20% van de Hilversummers aan dat drugshandel voorkomt. Ondanks de afname in de politiecijfers en de ervaren overlast, blijft het voor Hilversum belangrijk een goed beeld te hebben op drugsoverlast.

We hebben de afgelopen periode ingezet op:

- *Lachgas*: Het gebruik van lachgas zorgt voor overlast, gezondheidsrisico's en risico's in het verkeer. Landelijke wetgeving is (nog) ontoereikend om het gebruik van lachgas effectief aan te pakken. Het voorstel voor de aanpak van lachgas via de APV wordt in Q4 van 2022 aan de raad voorgelegd.
- *Wiet*: Hilversum heeft in 2018 belangstelling getoond om mee te doen met het landelijke wietexperiment (Wet experiment gesloten coffeeshopketen). In juni 2019 werd duidelijk dat er een te gering draagvlak bij de coffeeshophouders en bij de gemeenteraad voor dit experiment was.
- De afgelopen periode is ingezet op een *veilig centrum*. We hebben ingezet op partners in het veilig uitgaan, waar toezicht en handhaving onderdeel van uit maakt. Er is een goede samenwerking met de horeca en de coffeeshophouders ook vanwege benodigde afstemming over de coronamaatregelen. Middelengebruik (drugs en alcohol) zijn vaste besprekpunten.
- *Drugsvrije scholen*: uit de regionale gezondheidsmonitor van 2020 (GGD Gooi en Vechtstreek) bleek dat 19% van de jongeren aangeeft dat er drugs wordt gedeald op school. Met middelbare scholen en onze ketenpartners (politie en OM) is op 26 januari 2021 een intentieverklaring Jeugd en (drugs)criminaliteit getekend om samen de jonge aanwas van (drugs)criminaliteit een halt toe te roepen.

4 Personen met verward gedrag

Het aantal overlastmeldingen van personen met verward gedrag is bijna verdubbeld (1.125 in 2021) ten opzichte van 2017 (565). 20% van de inwoners geven aan overlast te ondervinden van personen met verward gedrag⁵. Een kleine groep mensen zorgt voor veel overlastmeldingen. Belangrijke factoren die hieraan ten grondslag liggen, zijn beperkt beschikbare psychiatrische zorg, meer ambulante zorg (cliënten meer en vaker thuis behandelen) en zeer beperkte beschikbaarheid van klinische bedden in de geëscaleerde zorg. Door de verschuiving naar ambulante zorg, worden inwoners vaker geconfronteerd met verward gedrag. Ook de coronamaatregelen (thuiswerken) hebben waarschijnlijk gezorgd voor een toename van meldingen. In Hilversum werken we aan een regionale aanpak van mensen met verward gedrag, waarbij de nadruk ligt op preventie en vroegsignalering. Het voorkomen van escalatie lukt in de meeste gevallen doordat partners elkaar tijdig informeren en opschalen indien nodig. Hiervoor worden de instrumenten uit de Wet verplichte GGZ (WvGGZ) gebruikt.

5 Verkeersveiligheid

Volgens politiecijfers heeft verkeersveiligheid de afgelopen tijd veel geschommeld: er was minder verkeer vanwege corona. Inmiddels is het verkeer in Hilversum weer drukker. Verkeersoverlast is een grote ergernis⁶, zo geeft 40% van de Hilversummers aan dat zij overlast ervaren, waar vooral te hard rijden wordt genoemd. Signalen van verkeersoverlast worden opgepakt door de werkgroep verkeer en uitgezet bij de juiste partner. Het centrum ondervindt de meeste overlast.

Repressief optreden tegen verkeersonveiligheid door BOA's en politie heeft een beperkt, kortdurend effect. Voor structurele effecten moet het gedrag van verkeersdeelnemers veranderen. Daarom zijn twee campagnes ingezet tegen huftergedrag in het verkeer.

⁵ Hoe veilig is Hilversum? Veiligheidsmonitor 2021 (IO research), onderdeel van de landelijke veiligheidsmonitor 2021 (CBS), p 25

⁶ Hoe veilig is Hilversum? Veiligheidsmonitor 2021 (IO research), onderdeel van de landelijke veiligheidsmonitor 2021 (CBS), p 22

6 Digitale veiligheid (toegevoegd in 2021)

Digitale criminaliteit en cybercrime zijn in opkomst. Het aantal cyberdelicten lag in mei 2020 bijna vijf keer zo hoog als in mei 2019 en oversteeg voor het eerst de traditionele criminaliteit (woninginbraken, autokraken, fietsdiefstallen).

Na twee jaar IVP is digitale veiligheid daarom toegevoegd als prioriteit. In 2021 zijn ruim vijfduizend aangiften en meldingen gedaan bij het cyberteam van de Politie Midden-Nederland met een fors schadebedrag (12 miljoen euro). Schadebedragen zijn steeds groter. Corona heeft de verschuiving naar cybercrime versterkt.

18% van de respondenten gaven⁷ aan slachtoffer te zijn geweest van online criminaliteit in 2021, terwijl we dit niet in het aantal aangiften terugzien. Uit schaamte of onwetendheid doen slachtoffers geen aangifte, terwijl zij wel emotionele, psychische of financiële problemen ondervinden als gevolg van het delict⁸. Ook bij bedrijven ligt de aangiftebereidheid laag: schaamte, imago schade, onwetendheid en onkunde⁹ liggen hieraan ten grondslag.

Er is een (regionaal) plan van aanpak Digitale Veiligheid en Criminaliteit opgesteld. Hiermee wordt ingezet op het creëren van bewustzijn en het vergroten van de digitale geletterdheid. Er is ingezet op bewustzijn en weerbaarheid van de jeugd. In 2022 is de digitale wijkagent aangesteld voor het gebied Gooi-Zuid.

Conclusies

Op hoofdlijnen kunnen we de volgende conclusies trekken over

- Het verhogen van het veiligheidsgevoel
- Het verminderen van de overlast

Conclusie 1: Hilversum is veiliger in 2021 dan in 2017

Hilversum is veiliger als het gaat om de geregistreerde en zichtbare criminaliteit. De geregistreerde criminaliteit is met 16,4 % gedaald (3.921 in 2021 ten opzichte van 4.688 in 2017).

Conclusie 2: Hilversummers voelen zich iets veiliger in 2021 dan in 2017

Het veiligheidsgevoel is gestegen in 2021 ten opzichte van 2017. Zowel het door de inwoners gegeven rapportcijfer voor veiligheid (van 7,3 in 2017 naar 7,5 in 2021), als het positieve veiligheidsgevoel (van 86% in 2017¹⁰ naar 87% in 2021) is gestegen.

Conclusie 3: Het aantal overlastmeldingen is sterk gestegen

Er is een sterke toename in de ervaren overlast en de overlastmeldingen. Dit is grotendeels te verklaren door de eerdergenoemde (maatschappelijke) ontwikkelingen in relatie tot corona en het onder de aandacht brengen van het belang van melden bij buurtbewoners en communicatiecampagnes.

De totale geregistreerde criminaliteit is met 16,4 % gedaald. Overlastmeldingen bij de politie tellen mee in de geregistreerde criminaliteit. Deze meldingen zijn flink gestegen en behelzen bijna de helft van de totale geregistreerde criminaliteit.

Verder blijkt uit de veiligheidsmonitor 2021 dat Hilversummers (52,5%) meer overlast ervaren dan gemiddeld in Nederland (45,6%). Dit valt uiteen in verkeersoverlast (39,6%), fysieke (24,2%) en sociale (12,9%) overlast. Vooral het centrum scoort hoog verschillende vormen van overlast.

Aanbevelingen

⁷ Hoe veilig is Hilversum? Veiligheidsmonitor 2021 (IO research), onderdeel van de landelijke veiligheidsmonitor 2021 (CBS), p 50

⁸ Hoe veilig is Hilversum? Veiligheidsmonitor 2021 (IO research), onderdeel van de landelijke veiligheidsmonitor 2021 (CBS), p50

⁹ Regionaal cyberbeeld Midden-Nederland 1ste half jaar 2021

¹⁰ Monitor Hilversum 2021, peiling december 2021- februari 2022, IO research p 78

Op basis van de hoofdlijnen uit de evaluatie en de conclusies worden aanbevelingen gedaan.

1. Maak onzichtbare criminaliteit zichtbaar

- De afhankelijkheid en de risico's van de digitalisering nemen toe, waardoor ook de digitale criminaliteit steeds verder toeneemt. Deze vorm van criminaliteit verandert razendsnel¹¹. Hilversummers geven aan meer last te hebben van online criminaliteit¹². **Zet in op bewustwording en handelingsperspectief van digitale onveiligheid en de zichtbaarheid van dit groeiende onderwerp.**
- En 62% zegt ondermijnende criminaliteit te herkennen¹³, echter komt dit niet naar voren in de politiecijfers. Verharding in criminaliteit is een daadwerkelijk risico voor de veiligheid, ook in Hilversum. Inzicht en zichtbaarheid helpen bij het ontwikkelen en inzetten van het instrumentarium om het signaal af te geven dat criminelen niet in Hilversum moeten zijn. **Maak ondermijning zichtbaar.**

2. Zet in op vroegsignalering om escalatie te voorkomen

Een deel van onze kwetsbare inwoners veroorzaken overlast. Dit kan een gevoel van onveiligheid creëren bij buurtbewoners. We vragen ook of buurtbewoners willen melden om beter zicht te hebben op de onveiligheid en de overlast in de buurten.

- Stuur niet op de omvang van de overlastmeldingen, maar op de aard van de problematiek.
- Door **vroegtijdig** in te zetten op risicocasuïstiek, kunnen we overlastmeldingen en verzwarende van de problematiek en **escalatie voorkomen**. Politiecapaciteit kan hierdoor ook anders worden ingezet.

¹¹ Regionaal cyberbeeld Midden-Nederland 1ste half jaar 2021

¹² Hoe veilig is Hilversum? Veiligheidsmonitor 2021 (IO research), onderdeel van de landelijke veiligheidsmonitor 2021 (CBS), p37

¹³ Monitor Hilversum 2021, peiling december 2021- februari 2022, IO research p 80